

Nr 75.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag, m. m.; given Stockholms slott den 15 februari 1946.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag; samt
- 2) förordning med vissa bestämmelser angående aktiebolags rätt att vid taxering njuta avdrag för överföring av medel till pensionsstiftelse m. m.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

F ö r s l a g
till
L a g
**med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning
från aktiebolag.**

Häriigenom förordnas som följer.

1 §.

Utdelning till aktieägarna av aktiebolags vinst enligt fastställd balansräkning för räkenskapsår, som utgått den 31 december 1945 eller senare, dock före den 31 december 1947, må ej ske i större omfattning än i denna lag sägs.

2 §.

Vinstutdelning må, där ej annat nedan stadgas, icke överstiga sex procent av bolagets behållna förmögenhet enligt balansräkningen för det räkenskapsår utdelningen avser. Med bolagets behållna förmögenhet avses bolagets tillgångar efter avdrag för skulder och värdeminskningposter.

Har vinstutdelning för de tre sista räkenskapsår, som utgått före den 1 januari 1940, skett med så stort belopp i förhållande till bolagets behållna förmögenhet enligt balansräkningen för vart och ett av nämnda år, att utdelningen i medeltal (medeltalsprocenten) överstiger sex procent, må av vinsten utdelning ske med belopp motsvarande högst medeltalsprocenten av behållna förmögenheten enligt balansräkningen för det räkenskapsår utdelningen avser.

Där vinstutdelning för det sista räkenskapsår, som utgått tidigare än den 31 december 1941, överstiger såväl sex procent av bolagets behållna förmögenhet enligt balansräkningen för nämnda räkenskapsår som ock den enligt andra stycket beräknade medeltalsprocenten, må, utan hinder av vad i första och andra styckena stadgas, utdelning ske med belopp motsvarande högst den procent av behållna förmögenheten, vartill förstnämnda vinstutdelning uppgick; dock må höjning ej ske av det procenttal i förhållande till aktiekapitalet som denna vinstutdelning utgjorde.

Om vid vinstutdelningens bestämmande enligt vad i första, andra och tredje styckena sägs erhålles ett procenttal i förhållande till aktiekapitalet, som innehåller ett bråketal, må, ifall bråktalet understiger en halv procent, procenttalet höjas till närmaste högre halva procent och, ifall bråktalet överstiger en halv procent, procenttalet höjas till närmaste högre hela procent av aktiekapitalet.

3 §.

Har aktiebolag i fastställd balansräkning för räkenskapsår, som utgått den 31 december 1944 eller senare, dock före den 31 december 1945, redovisat

skattefond eller annan post avseende ogulden skatt (skattereserv), må vinstutdelning icke, med mindre skattereserven redovisas oförminskad, överstiga vare sig det procenttal i förhållande till bolagets behållna förmögenhet, som vinstutdelningen för nämnda räkenskapsår utgjorde, eller den enligt 2 § första och fjärde styckena tillåtna vinstutdelningen.

I skattereserven skall anses ingå, förutom reservens belopp enligt fastställd balansräkning, jämväl belopp som bolagsstämman vid balansräkningens fastställande beslutat överföra till skattereserven.

4 §.

Finnas i bolag aktier med företrädesrätt till vinstutdelning jämte rätt att, därest under föregående år sådan utdelning ej till fullo lämnats, av följande års utdelningsbara vinst bekomma vad som brustit, innan utdelning å andra aktier må äga rum (företrädesrätt till ackumulativ utdelning), skall belopp, som tillkommer sådana preferensaktier för tidigare år, icke inräknas i den enligt 2 och 3 §§ tillåtna vinstutdelningen.

5 §.

Bestämmelserna i denna lag skola icke äga tillämpning, där vinstutdelning från aktiebolag understiger tiotusen kronor. Ej heller skola bestämmelserna i 2 § äga tillämpning i fråga om vinstutdelning från bolag (dotterbolag, dotterdotterbolag), vars aktier till mer än nittiofem procent ägas av annat aktiebolag (moderbolag) eller ock av ett eller flera sådana dotterbolag eller av moderbolaget och ett eller flera sådana dotterbolag tillsammans.

6 §.

Konungen äger medgiva aktiebolag med avseende å dess särskilda förhållanden undantag från bestämmelserna i 2 och 3 §§ samt därvid föreskriva de villkor för undantaget som prövas nödiga.

7 §.

Sker vinstutdelning i strid med vad i denna lag stadgas, skola bestämmelserna i 54 § första stycket lagen om aktiebolag rörande återbäring av uppburren utdelning och ansvarighet för den brist, som kan uppkomma vid återbäringen, äga motsvarande tillämpning.

8 §.

Styrelseledamot eller likvidator, som uppsåtligen eller av vårdslöshet låter verkställa vinstutdelning i strid med denna lag, straffes med dagsböter eller fängelse.

Böter tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Genom denna lag upphäves lagen den 1 juni 1945 (nr 227) angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 februari 1943 (nr 28) med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag.

F ö r s l a g
till
**förordning med vissa bestämmelser angående aktiebolags rätt att
vid taxering njuta avdrag för överföring av medel till
pensionsstiftelse m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

Har aktiebolag i fastställd balansräkning för räkenskapsår som utgått den 31 december 1944 eller senare, dock före den 31 december 1945, redovisat skattefond eller annan post avseende ogulden skatt (skattereserv), må bolaget, såvitt angår räkenskapsår som utgått den 31 december 1945 eller senare, dock före den 31 december 1947, vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke njuta sådant avdrag för överföring av medel till pensionsstiftelse eller annan personalstiftelse, varom i punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen stadgas, med mindre skattereserven redovisas oförminskad.

I skattereserven skall anses ingå, förutom reservens belopp enligt fastställd balansräkning, jämväl belopp som bolagsstämman vid balansräkningens fastställande beslutat överföra till skattereserven.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 januari
1946.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och handelsdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, fråga om *ändrad lagstiftning rörande begränsning av vinstutdelning från aktiebolag* samt anför därvid följande.

Inledning.

Såsom ett led i strävandena att minska riskerna för en skadlig prisstegring genomfördes vid 1943 års riksdag en begränsning av aktiebolagens vinstutdelningar. Föreskrifterna härom återfinnas i lagen den 5 februari 1943 (nr 28) med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag. Nämda lag, som avsåg vinstutdelning för räkenskapsår som utgått den 31 december 1942 eller senare, dock före den 31 december 1944, har sedermera successivt erhållit fortsatt giltighet. Sålunda har genom lagen den 12 maj 1944 (nr 190) angående fortsatt tillämpning av 1943 års lag stadgats, att bestämmelserna i sistnämnda lag skola äga motsvarande tillämpning i fråga om vinstutdelning för räkenskapsår, som utgått den 31 december 1944 eller senare, dock före den 31 december 1945. Vidare har genom lagen den 1 juni 1945 (nr 227) angående fortsatt tillämpning av 1943 års lag föreskrivits, att vad i sistnämnda lag stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om vinstutdelning för räkenskapsår, som utgått den 31 december 1945 eller senare, dock före den 31 december 1946.

I 1 § första stycket i 1943 års lag föreskrives såsom huvudregel, att utdelning till aktieägarna av aktiebolags vinst enligt fastställd balansräkning för räkenskapsår, som avses i lagen, icke må överstiga sex procent av bolagets behållna förmögenhet enligt balansräkningen. Med behållen förmögenhet avses härvid bolagets tillgångar efter avdrag för skulder och värdeminskningposter. I vissa fall, varom stadgas i 1 § 2—4 styckena samt 2 §, må utdelningen emellertid utgå med högre belopp än som följer av huvudregeln. Enligt 3 § första stycket skola bestämmelserna i 1 § icke äga tillämpning, där

vinstutdelning från aktiebolag understiger 10 000 kronor, och ej heller i fråga om vinstutdelning från bolag (dotterbolag, dotterdotterbolag), vars aktier till mer än 95 procent ägas av annat aktiebolag (moderbolag) eller ock av ett eller flera sådana dotterbolag eller av moderbolaget och ett eller flera sådana dotterbolag tillsammans. I 3 § andra stycket stadgas, att Konungen äger medgiva aktiebolag med avseende å dess särskilda förhållanden undantag från bestämmelserna i 1 § samt därvid föreskriva de villkor för undantaget som prövas nödiga. I 4 § ha upptagits bestämmelser om återbäring av belopp, som utdelats i strid med vad i lagen stadgas, samt om ansvarighet för den brist, som kan uppkomma vid återbäringen. Slutligen stadgas i 5 § straff för styrelseledamot eller likvidator, som uppsåtligen eller av vårdslöshet låter verkställa vinstutdelning i strid med lagens föreskrifter.

Det i 3 § andra stycket i 1943 års lag upptagna stadgandet om rätt för Konungen att medgiva aktiebolag undantag från bestämmelserna i 1 § har under år 1945 föranlett fyra framställningar till Kungl. Maj:t om beviljande av dylikt undantag. Av dessa framställningar ha två bifallits, medan de båda övriga icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Såsom framgår av det anförda är ifrågavarande lagstiftning tillämplig å vinstutdelning för räkenskapsår, som utgått den 31 december 1942 eller senare, dock före den 31 december 1946. Beträffande vinstutdelning för räkenskapsår, som sammanfaller med innevarande kalenderår eller utgår där-efter, är någon begränsning däremot för närvarande icke stadgad.

Därest lagstiftningen skall tillämpas jämväl med avseende å räkenskapsår, som sammanfaller med innevarande kalenderår eller utgår närmast därefter, bör frågan om fortsatt förlängning av lagen upptagas till prövning vid årets riksdag. I samband därmed torde böra övervägas frågan om lagstiftningsåtgärder i syfte att åstadkomma viss bindning av medel, vilka hos aktiebolagen redovisas såsom skattereserver men som komma att frigöras till följd av den vid 1945 års riksdag beslutade omläggningen av uppbördsförfarandet.

Propositionen angående omläggning av uppbördsförfarandet.

I propositionen den 19 oktober 1945 (nr 370) med förslag till uppbördsförfordning, m. m., vilket förslag i huvudsak godkändes av riksdagen, förordade jag att det nya uppbördsförfarandet — enligt vilket utskylderna skola erläggas i så nära samband med inkomstförvärvet som möjligt — skulle träda i kraft den 1 januari 1947. I anslutning härtill uttalade jag (prop. s. 268) att det vore ofrånkomligt, att sådana på grund av 1946 och 1947 års taxeringar påförda statliga och kommunala skatter för inkomst och förmögenhet, vilka förfölle till betalning efter 1947 års ingång, i princip efterskänktes. Emellertid uppstode i detta sammanhang en särskild fråga, som förtjänade

uppmärksamhet, nämligen huruvida lagstiftningsåtgärder borde vidtagas med avseende å aktiebolagens för skatteändamål gjorda reserveringar.

Sedan jag vidare i propositionen omnämnt, att professorn Håkan Nial på mitt uppdrag utarbetat en den 18 oktober 1945 dagtecknad promemoria rörande aktiebolagens skattereserver efter uppbördsreformen, anförde jag, att det i promemorian berörda frågekomplexet borde upptagas till närmare prövning men att jag icke vore beredd att förrän promemorian varit föremål för remissbehandling och frågan hunnit närmare övervägas framlägga något förslag i ämnet; dock borde eventuella lagstiftningsåtgärder genomföras redan vid början av 1946 års riksdag innan de ordinarie bolagsstämmorna för året började.

Professor Nials promemoria.

I den av Nial utarbetade promemorian har till en början beträffande ä n d a m å l e t med den i promemorian framlagda undersökningen erinrats om att efter uppbördsreformens genomförande aktiebolagen komme att vid slutet av ett räkenskapsår i huvudsak vara fria från skatteskulder, belöpande på räkenskapsårets eller tidigare års vinst. De passivposter, avseende de på räkenskapsårets eller tidigare års vinst belöpande, ännu icke till betalning förfallna skatter, som bolagen nu i stor utsträckning under olika benämningar (skatteavsättning, skatteregleringskonto, skattereserv, skattefond m. m.) redovisade i sina balansräkningar, skulle sålunda efter det nya uppbördssystemets införande komma att till större delen icke längre motsvaras av skatteskulder utan framstå såsom onödiga. På grund härav skulle bolagen sannolikt i allmänhet avföra sina skatteskulder ur balansräkningarna. De genom skattereservernas försvinnande frigjorda medlen skulle kunna fritt disponeras av bolagen. I synnerhet om vinstbegränsningslagen icke komme att prolongeras, skulle härigenom väsentliga vinstutdelningar till aktieägarna möjliggöras. Och även om bolagen genom prolongering av nämnda lag bleve förhindrade att begagna skattereservernas frigörelse till väsentliga utdelningsökningar eller i varje fall av intresse för sin konsolidering icke skulle göra det, föreläge möjligheten av att de frigjorda skattereserverna komme att utnyttjas till fondemissioner (»gratisemissioner»). Ehuru sådana emissioner ju icke egentligen medförde någon ökning av aktieägarnas andelsrätt i bolaget, brukade de vanligtvis föranleda stegring av det totala kursvärdet på bolagets aktier, beroende på aktieägarnas förhoppningar att utdelningsprocenten i bolaget skulle hållas konstant och således den totala utdelningssumman bli högre efter aktiekapitalets ökning. Emellertid borde observeras, att vinstbegränsningslagen vore så konstruerad att bolaget icke genom en ökning av aktiekapitalet i och för sig kunde vinna möjlighet att höja det belopp som bolaget finge dela ut som vinst till aktieägarna. Trots den föredömliga konsolideringspolitik som i synnerhet större bolag fört under senare tid kunde man icke bortse från möjligheten av att skattereservernas förvandling till

disponibla vinstmedel skulle kunna föranleda deras användning i stor utsträckning på något av de nu antydda sätten. Men att sålunda penningmedel eller fondaktier skulle till stora belopp föras ut till aktieägarna med därav följande kursstegringar m. m. vore icke en avsedd eller lämplig konsekvens av uppbördsreformen. Det hade därför ansetts böra undersökas på vilket sätt nämnda verkningar av uppbördsreformen lämpligen kunde förhindras eller åtminstone begränsas.

Vad angår aktiebolagens nuvarande skattereserver har i promemorian framhållits, att 1910 års aktiebolagslag — i motsats till nya aktiebolagslagen — icke innehölle någon föreskrift om skyldighet för aktiebolag att såsom passivpost i balansräkningen redovisa obetalade skatter, men att bolagen under senare år i allt större utsträckning övergått till den riktigare principen att i balansräkningen bland skulderna i särskild post upptaga oguldna, på grund av taxering under räkenskapsåret eller något föregående år utgående skatter och det beräknade beloppet av de skatter, som därutöver belöpte på tiden före balansdagen. I promemorian har vidare omnämnts, att enligt verkställd undersökning av redovisade skattereserver hos flertalet (97 stycken) börsnoterade aktiebolag dessa bolags skattereserver i balansräkningarna per den 31 december 1944 (eller motsvarande balansdag) upptagits till sammanlagt omkring 315 miljoner kronor. Med utgångspunkt härifrån har i promemorian antagits, att samtliga aktiebolag vid nämnda tidpunkt redovisade — i särskild skuldpost i balansräkningen — skattereserver på mellan 600 och 700 miljoner kronor.

Beträffande frågan, vilka lagstiftningsåtgärder med avseende å skattereserverna som borde vidtagas i samband med uppbördsreformen, har i promemorian till en början uttalats, att den åtgärden givetvis vore tänkbar, att skattereserverna genom beskattning indroges till det allmänna. Då emellertid en dylik lösning av olika skäl icke syntes försvarlig, stode endast två lämpliga huvudalternativ till buds, när det gällde att reducera eller undanröja uppbördsreformens konsekvenser med avseende å skattereserverna. Det ena alternativet (*alt. I*) vore, att en successiv avveckling av skattereserverna tillätes såframt medlen ej bundes för annat lämpligt ändamål, nämligen genom överföring till reservfond, skuldregleringsfond enligt nya aktiebolagslagen eller pensionsstiftelse eller dylikt. Det andra alternativet (*alt. II*) innebure, att mot skattereserverna svarande belopp helt eller åtminstone delvis skulle redovisas av bolagen även för framtiden trots uppbördsreformen. Enligt båda alternativen åsyftades regler endast i fråga om öppet redovisade skattereserver. Visserligen funnes även fall, då skatteskuld inräknats bland andra skulder (under Diverse kreditorer eller dylikt). Därest emellertid regler av nu ifrågasatta slag skulle omfatta även sistnämnda fall, skulle reglerna bliva komplicerade och deras efterlevnad vanskelig att kontrollera. Ur de synpunkter, som låge till grund för de nu ifrågasatta reglerna, hade för övrigt nämnda fall knappast nämnvärd praktisk betydelse.

Vad härefter angår den närmare utformningen av alternativ I har i promemorian anförts, att en successiv avveckling av nu befintliga skattereserver syntes böra anknyta till ett ingångsbelopp motsvarande den skattereserv, som redovisades i fastställd balansräkning för det senaste räkenskapsår, som gått till ända före den 31 oktober 1945, d. v. s. vid tiden då proposition med förslag till den nya uppbördsförordningen beräknades bli framlagd för riksdagen. I regel komme härmed att avses balansräkningen per den 31 december 1944. Emellertid borde såsom skattereservens ingångsbelopp räknas icke blott det belopp som upptagits i balansräkningen utan även det belopp som bolagsstämman i samband med balansräkningens fastställande beslutat överföra till skattereserven. Att vissa bolag upplagt mycket stora skattereserver torde bero på att dessa hade att för intjänad vinst erlägga krigskonjunkturskatt. Då det icke kunde vara lämpligt att dylika extraordinära belopp låge till grund för ingångsbeloppets bestämmande och för den årliga avvecklingen, syntes riktigast att ingångsbeloppet endast skulle utgöra skillnaden mellan hela skattereserven och den del därav, som motsvarade den beräknade krigskonjunkturskatteskulden. I så fall borde naturligtvis ej krigskonjunkturskatteskulden inräknas i det skattebelopp, som jämfördes med ingångsbeloppet. Krigskonjunkturskatt och däremot svarande medelsavsättning komme sålunda att falla utanför de ifrågavarande reglerna om skattereserv. Den även efter uppbördsreformens genomförande utestående skatteskulden, motsvarande $\frac{1}{3}$ av det på räkenskapsåret belöpande skattebeloppet jämte eventuell »kvarstående» skatt, borde bolagen givetvis vara skyldiga att redovisa på balansräkningens passivsida. Stadgande härom borde införas i nya aktiebolagslagen genom ändring av 101 § 1 mom. B V. Till följd härav borde den successiva minskningen av tidigare skattereserv naturligtvis icke pågå längre än till dess reserven nedbringats till belopp, motsvarande bolagets då befintliga skatteskuld.

Den successiva avvecklingen kunde regleras på olika sätt. Ätminstone i första hand syntes böra övervägas en enkel regel, innebärande rätt för bolagen att årligen minska skattereserven med viss bråkdel, t. ex. $\frac{1}{10}$, av ingångsbeloppet. Då en sådan schematisk regel emellertid kunde tänkas vålla svårigheter för ett bolag, i händelse dess vinst starkt nedginge, syntes möjlighet böra föreligga att erhålla tillstånd av Kungl. Maj:t till en större nedläggning av skattereserven. Dylikt tillstånd borde även kunna ges generellt till alla bolag, vilket skulle kunna tänkas vara lämpligt i händelse av en allmän starkare depression. Ur de synpunkter som föranlett utredningen skulle det emellertid endast vara en fördel om bolagen i stället för eller vid sidan av den årliga minskningen av sina skattereserver från dem överförde medel, som bundes för annat lämpligt ändamål. I första hand syntes det naturligt, att skattereservernas medel komme till användning för den ökade konsolidering som nya aktiebolagslagen krävde av aktiebolagen. Det kunde knappast föreligga några betänkligheter mot att låta bolagen från sina skattereserver överföra till reservfond eller skuldregleringsfond de belopp, som krävdes av nya lagen, och det torde kunna antagas att många bolag skulle begagna sig

av ett medgivande till dylik överföring. Vidare borde frivillig överföring från skattereserverna få ske till stiftelse eller annan inrättning för tryggande av pensioner åt bolagens personal. Med hänsyn till de stora belopp, som kunde komma att överföras från skattereserver till pensionsstiftelser, skulle dock den nu gällande avdragsrätten enligt punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen kunna medföra sådana statsfinansiella konsekvenser, att en ändring av skattebestämmelserna i detta avseende vore nödvändig.

Tack vare de olika möjligheter för skattereservernas frigörelse som sålunda angivits torde de föreslagna reglerna i normalfallen icke vålla bolagen avsevärda olägenheter. Skulle likväl i något fall särskilt behov uppkomma för ett bolag att utnyttja större delen av skattereserven borde tillstånd därtill kunna meddelas av Kungl. Maj:t.

Genom regler av nu angivet innehåll, som endast medgåve skattereservernas successiva nedsättning eller deras bindning för andra ändamål, minskades naturligtvis de icke önskvärda konsekvenserna av uppbördsreformen. Men helt förebyggdes de icke. Med hänsyn till de sammanlagda skattereservernas stora belopp skulle även en blott successiv minskning med procenttal av förut antydd storlek betyda en frigörelse av betydande summor årligen. Och bolag med besparade vinstmedel skulle kunna tänkas »diskontera» senare års nedsättningar genom att för utdelning disponera vinstmedel, som eljest skulle ha behållits inom bolaget, eller genom att med anlåtande av sådana vinstmedel verkställa en eljest ej påtänkt fondemission.

Som en annan svaghet i den angivna metoden måste anses att den drabbade de bolag, som lojalt upplagt tillräckliga skattereserver, medan bolag som icke redovisade någon skattereserv eller redovisade en otillräcklig reserv skulle helt eller delvis undgå ifrågavarande ingrepp. Rättvisare skulle det te sig att ålägga sådana bolag, som hade ingen eller ringa skattereserv, att t. ex. fram till nya aktiebolagslagens ikraftträdande upplägga en skattereserv av sådan storlek, att dessa bolag då komme att stå på lika fot med de bolag, som tidigare upplagt full skattereserv och därefter reducerat den enligt ovan antydda regler. I och för sig skulle det väl knappast behöva vålla betänkligheter att bolag sålunda ålades att upplägga skattereserver; tvång därtill skulle — om uppbördsreformen icke nu kommit emellan — ha förelegat på grund av bestämmelserna i nya aktiebolagslagen. Men det skulle onekligen te sig rätt egendomligt att nu tvinga bolag att upplägga skattereserver, som kort tid efteråt åter skulle avvecklas. Ett sådant tvång kunde möjligen framstå såsom naturligt i fråga om bolag, vilka hade en förtäckt skattereserv, i det att under posten diverse kreditorer inginge ett större eller mindre belopp för skatteskuld. Men redan kontrollsvårigheter gjorde det olämpligt att skilja dessa från sådana som alls ej i sina balansräkningar beaktat skatteskulderna.

Som motivering för det såsom alternativ II betecknade förslaget anföres i promemorian, att de under alt. I angivna reglerna om successiv avveckling av skattereserverna icke helt eliminerade de konsekvenser av uppbördsreformen som man ville undvika, varjämte reglerna i viss mån verkade orättvist genom att endast drabba de bolag som upplagt skattere-

server. Det låge på grund härav nära till hands att tänka sig en eliminering av uppbördsreformens verkningar genom föreskrifter om skyldighet för aktiebolagen att oavsett uppbördsreformen för framtiden redovisa skattereserv. Storleken av en dylik reserv kunde efter det nya uppbördssystemets införande icke gärna bestämmas på sätt i 101 § 1 mom. B V nya aktiebolagslagen skett, utan man borde stanna vid skattereserv motsvarande ett års skatt. Därigenom skulle en avsevärd del av de nuvarande skattereserverna bindas.

Om bestämmelser rörande skattereserv av nu angivna storlek infördes i nya aktiebolagslagen genom ändring av 101 § 1 mom. B V, erfordrades enligt alt. II ingen ytterligare lagstiftningsåtgärd i fråga om bolag, vilka icke redan nu redovisade skattereserv av nämnda storlek. Beträffande bolag, som nu redovisade större skattereserver, behövdes däremot föreskrifter som förbyggde att de i många fall betydande belopp, varmed skattereserven överstege det på räkenskapsåret belöpande skattebeloppet, omedelbart frigjordes. Liksom när det gällde den under alt. I angivna frigörelsen av skattereserven borde vid tillämpningen av nu förevarande alternativ överskottet i skattereserven endast successivt få lösgöras. Regeln kunde ges det innehållet, att minskning finge ske allenast med viss kvotdel årligen av skillnaden mellan skattereserven och den på året belöpande skatten. Emellertid syntes det även vid detta alternativ önskvärt att välja en enklare, mera schematisk regel av samma struktur som vid alt. I. Liksom enligt alt. I borde nedsättning till den angivna gränsen sålunda icke utan Kungl. Maj:ts samtycke kunna ske med mer än en viss kvotdel ($\frac{1}{10}$) av ingångsbeloppet per år, dock med rätt för bolagen att även eller i stället göra överföringar till reservfond, skuldregleringsfond och pensionsstiftelse enligt de under alt. I utvecklade principerna. Överhuvud borde vad rörande alt. I sagts äga tillämpning även för alt. II, så att den enda skillnaden bleve den att nedsättning av nuvarande skattereserv icke finge fortsätta lika långt och att bolag, som icke nu redovisade skattereserv, måste till nya aktiebolagslagens ikraftträdande upplägga en sådan.

Om detta alternativ valdes, kunde det ifrågasättas, att i en framtid frågan om skattereservernas fortvaro, kanske hela problemet om aktiebolagens fonderingar, åter borde göras till föremål för prövning med beaktande av då vunna erfarenheter och föreliggande förhållanden. Skulle t. ex. frågan om de hos bolagen anställdas pensionering bli löst genom lagstiftning och sålunda klarhet komme att föreligga om bolagens skyldigheter i pensioneringsavseende, borde måhända övervägas, om icke bolagen kunde erhålla rätt att använda medel ur de kvarstående skattereserverna för mötande av de utgifter pensioneringen medförde.

Beträffande tidpunkten för de föreslagna reglernas ikraftträdande har i promemorian anförts, att om uppbördsreformen trädde i kraft den 1 januari 1947, de föreslagna reglerna om skattereserv borde antagas och träda i kraft snarast möjligt och senast tidigt under år 1946, innan de ordinarie bolagsstämmorna för året började. Man borde emellertid kunna räkna med att, sedan det kommit till allmän kändedom att en lagstiftning rörande skattereserverna vore förestående, intet bolag av betydelse försökte

att genom beslut av hastigt sammankallad bolagsstämma komma undan nämnda lagstiftning. Om densamma anknötes till skattereservernas storlek enligt en tidigare balansräkning, normalt balansräkningen per den 31 december 1944, skulle det framstå såsom illojalt av ett bolag att strax innan de nya reglerna hunnit sättas i kraft besluta sådan minskning av skattereserven som strede mot de nya reglerna.

Över promemorian avgivna remissyttranden.

Över professor Nials promemoria ha, efter remiss, yttranden avgivits av *bank- och fondinspektionen* (med överlämnande av yttrande från *svenska bankföreningen*), *kommerskollegium* (med överlämnande av yttranden från *Stockholms handelskammare*, *handelskammaren i Göteborg* och *Skånes handelskammare*), *fullmäktige i riksbanken*, *överståthållarämbetet* (med bifogande av yttrande av t. f. *taxeringsintendenten S. Holdo*), *länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro och Västmanlands län*, *Sveriges industriförbund*, *Sveriges köpmannaförbund* och *Sveriges grossistförbund*. I yttrandena av industriförbundet, bankföreningen och Stockholms handelskammare har åberopats ett inom *näringslivets skattedelegation* upprättat yttrande i ärendet. Vidare har *Sveriges redareförening* inkommit med yttrande i anledning av promemorian.

Vad först angår frågan om behovet av en särskild lagstiftning rörande aktiebolagens skattereserver må nämnas, att i flertalet yttranden en lagstiftning på förevarande område i princip tillstyrkts. Yttranden av sådant innehåll ha avgivits av *bank- och fondinspektionen*, *kommerskollegium*, *fullmäktige i riksbanken*, *länsstyrelserna i Stockholms och Uppsala län* samt av *näringslivets skattedelegation* och *köpmannaförbundet*. I dessa yttranden har i allmänhet uttalats, att den företagsekonomiska politik, som hittills drivits framför allt av större bolag med mera betydande skattereserver, gäve stöd för antagandet, att bolagen i första hand komme att utnyttja de genom uppbördsreformen frigjorda reserverna för ytterligare konsolidering. Det kunde emellertid icke anses uteslutet, att dessa reserver kunde komma att användas på sådant sätt att marknaden därigenom ogynnsamt påverkades. Bolagens förfoganderätt till skattereserverna borde därför i viss utsträckning begränsas, bland annat för att hindra spekulationstendenser. De bestämmelser härutinnan, som kunde komma att meddelas, borde dock icke givas större räckvidd än som vore oundgängligen nödvändigt med hänsyn till deras syfte och ej heller bli bestående längre tid än som av penningpolitiska skäl vore påkallat.

I det av *länsstyrelsen i Malmöhus län* avgivna yttrandet har en särskild lagstiftning rörande aktiebolagens skattereserver avstyrkts under hänvisning till att någon risk för missbruk från de större bolagens sida icke föreläge. Jämväl *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Örebro och Västmanlands län* ha ställt sig tveksamma till lämpligheten av den nu ifrågasatta lagstift-

ningen. Avstyrkande remissyttranden ha vidare avgivits av *handelskammaren i Göteborg, Skånes handelskammare* och *grossistförbundet*.

Slutligen har *överståthållarämbetet* helt avstyrkt de i promemorian framlagda förslagen samt hemställt om förnyad utredning av frågan.

Av de i promemorian diskuterade olika utvägarna att begränsa verkningarna av uppbördsreformen med avseende å aktiebolagens skattereserver har förslaget, att något efterskänkande av skatt i samband med uppbördsreformens ikraftträdande icke skulle ske såvitt anginge aktiebolag, förordats av *t. f. taxeringsintendenten vid överståthållarämbetet*. Såsom motivering härför har anförts, att den omständigheten att enskilda personer ansetts icke böra erlægga mer än fortlöpande skatter icke rimligtvis kunde åberopas som skäl för att opersonliga kapitalassociationer ävenledes skulle efterskännas skatter enbart därför att skatterna framdeles skulle erläggas inom en kortare tidpunkt från inkomstens förvärvande.

Det i promemorian såsom *alt. I* betecknade förslaget har under remissbehandling i princip förordats av *bank- och fondinspektionen, kommerskollegium, länsstyrelserna i Uppsala, Malmöhus, Örebro* och *Västmanlands län* samt av alla *enskilda organisationer*, som avgivit yttrande över promemorian. I dessa yttranden har i huvudsak anförts, att genom en lagstiftning enligt detta alternativ risken för störningar på penningmarknaden genom höjda utdelningar eller genom gratisemissioner praktiskt taget eliminerades, och att detta alternativ innebure det minsta intrånget i bolagens självbestämmanderätt. Emellertid ha i vissa av yttrandena, bl. a. av näringslivets skattedelegation, gjorts åtskilliga detaljerinringar mot förevarande alternativ.

Det med *alt. II* betecknade förslaget har i princip förordats av *länsstyrelserna i Stockholms och Göteborgs och Bohus län*. Sistnämnda länsstyrelse har framhållit, att detta alternativ skapade större rättvisa mellan olika företag och icke gjorde konsolideringsvänet godtyckligt beroende av de skattereserveringar, som bolagen ofta gjort av tämligen varierande motiv. I vissa andra yttranden har däremot *alt. II* uttryckligen avstyrkts under framhållande, att detta ginge längre än som åsyftades med lagstiftningen i fråga, att förslaget innebure en tvångskonsolidering utöver vad nya aktiebolagslagen föreskreve, och att bolagen tämligen snart måste berättigas att avveckla de skattereserver, som påtvingades bolagen i enlighet med detta alternativ.

I vissa remissyttranden har diskuterats utvägen att i stället begränsa vinstutdelning, som verkställes medelst ianspråktagande av skattereserver, genom prolongering av 1943 års vinstbegränsningslag. En dylik utväg har förordats av *fullmäktige i riksbanken*, som anført bl. a., att en ur penningpolitisk synpunkt fullt tillfredsställande lösning av det föreliggande spörsmålet icke syntes kunna ernås genom en lagstiftning efter de linjer, som föreslagits i promemorian. Såväl *alt. I* som *alt. II* syntes sålunda förutsätta lagbestämmelser av delvis mycket komplicerad och detaljerad natur för att lagstiftningen

skulle bli av någon reell betydelse. Det syntes emellertid överhuvud taget icke möjligt att ge en dylik lagstiftning en sådan utformning, att garanti skapades för att man i de konkreta fallen kunde nå det avsedda resultatet. Även andra åtgärder kunde emellertid ifrågakomma. Sålunda syntes böra övervägas en prolongering av nuvarande lagstiftning om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag för att därigenom förhindra att utdelningshöjningar komme till stånd genom ianspråktagande av reserverade skattemedel. Det vore givetvis främst under övergångstiden till det nya uppördssystemet som ur här ifrågavarande synpunkter ett bibehållande av denna lagstiftning skulle vara motiverad. Huruvida med hänsyn till det förändrade syftet med denna lagstiftning några förändringar av nu gällande bestämmelser borde vidtagas, vore fullmäktige icke beredda att nu uttala sig om. Skulle en fortsatt lagstiftning om vinstutdelningsbegränsning komma att kompletteras med särskilda bestämmelser av i promemorian angiven art, borde dock hänsyn härtill tagas vid utformningen av förstnämnda lagstiftning. Fullmäktige tillstyrkte sålunda vidtagandet av sådana åtgärder, som kunde visa sig påkallade för ernåendet av det i promemorian angivna syftet, i vilket sammanhang enligt fullmäktiges mening särskilt borde beaktas frågan om ett bibehållande av nuvarande lagstiftning om vinstutdelningsbegränsning åtminstone intill dess det nya uppördssystemet trätt i tillämpning.

Jämväl *länsstyrelsen i Malmöhus län* och *grossistförbundet* ha tillstyrkt, att vinstbegränsningslagen förlängdes.

Överståthållarämbetet har förordat, förutom att vinstbegränsningslagen prolongerades, införandet av en särskild bestämmelse att — därest i bolags skattereserv redovisade medel användes för bestridande av eljest avdragsgilla omkostnader — avdrag vid taxering icke finge ske för sålunda disponerad del av skattereserven.

Såsom förut anmärkts ha vissa erinringar mot i promemorian diskuterade detaljfrågor framförts av *näringslivets skattedelegation*.

Sålunda har skattedelegationen anfört bland annat följande. I första hand erfordrades ett klarläggande av vid vilket bokslut en reducering av ingångsbeloppet med $\frac{1}{10}$ först finge äga rum. Skattedelegationen förutsatte att detta i varje fall icke bestämdes till ett senare bokslut än det, som låge till grund för taxeringen 1947, d. v. s. i regel bokslutet per den 31 december 1946. — Därest ett bolag, som under åren 1943 och 1944 haft goda vinster och som ultimo 1944 hade en skattereserv, motsvarande därå belöpande oguldna skatter, använde denna skattereserv till gäldande av de åren 1945 och 1946 förfallande skatterna samt under sistnämnda båda år redovisade förlust, borde bolaget icke vara skyldigt att i boksluten per den 31 december 1945 och 1946 återföra något belopp till skattereserven, vilken sålunda den 31 december 1946 bleve lika med 0. — Veterligen förekomme ej sällan fall, då större skattereserv redovisades än som erfordrades för täckande av den totala skatteskulden. Dylika redan beskattade dolda reserver vore ju i realiteten ingenting annat än dispositionsfonder och borde icke beröras av den enligt förslaget åsyftade steriliseringen lika litet som andra synliga dispositions-

fonder eller andra dolda reserver. I den mån alltså ett bolag kunde påvisa, att den per den 31 december 1944 (eller annan i förevarande fall aktuell balansdag) förefintliga skattereserven vore större än som erfordrades för täckande av den totala skatteskulden, borde däremot svarande belopp undantagas från den ifrågasatta spärregeln. Ofta torde ett sådant överskott sammanhålla med omöjligheten att med någon grad av exakthet beräkna beloppet av den krigskonjunkturskatt, som i samband med krigskonjunkturbeskattningens avveckling kunde komma att avkrävas bolaget. I åtskilliga fall hade denna ovisshet rörande beloppet av den krigskonjunkturskatt, som kunde komma att påföras, föranlett att avsättningen för detta ändamål beräknats i överkant. I vissa fall inginge även i skattereserven avsättningar, avseende utskiftningskatt och skatter till utlandet. Bolagen syntes därför böra medgivas rätt att, om de så önskade, såsom ingångsbelopp upptaga allenast så stor del av skattefonden som motsvarade vid bokslutet per den 31 december 1944 (eller motsvarande bokslutsdag) beräknad skatteskuld — exklusive eventuell krigskonjunkturskatt, utskiftningskatt och skatter till utlandet — och redovisa återstående avsättning i en särskild post, skild från skattereserven i övrigt. — Beträffande användningen av den mot ingångsbeloppet svarande delen av skattereserven skulle det helt stå i överensstämmelse med den föreslagna lagstiftningens syfte, därest bolagen i obegränsad omfattning tillätes omedelbart använda skattereserven för avsättning till reservfond och skuldregleringsfond. — Uppenbarligen måste man räkna med att vissa bolag såväl under år 1945 som senare kunde komma att redovisa förlust. Då den principiella utgångspunkten för de restriktiva bestämmelserna vore att förhindra höjning av utdelning till delägarna och fondemissioner, kunde det icke på något sätt anses strida mot denna principiella utgångspunkt att i sådana fall medgiva att bolaget fritt finge disponera så stor del av ingångsbeloppet, som erfordrades för täckande av den redovisade förlusten. Tioprocentsregeln skulle därefter tillämpas på återstående del av ingångsbeloppet. — Åtskilliga bolag hade, särskilt under tidigare år, tillgodojutit större skattemässigt tillåtna avskrivningar å sina anläggningstillgångar än som kommit till uttryck i räkenskaperna. Anläggningstillgångarna vore sålunda i dylika bolag bokförda till högre belopp än de skattemässiga restvärdena. Då det både ur bolagens och det allmännas synpunkt måste vara av intresse, att bokföringsvärdena i möjligaste mån överensstämde med de skattemässiga restvärdena, borde det vara tillåtet att använda erforderliga delar av ingångsbeloppet för nedjustering av bokföringsvärdena å anläggningarna. Då en dylik nedskrivning av anläggningens värdena i realiteten innebure ett ännu fastare bindande av skattereserverna än som skedde enligt de i promemorian förordade förslagen, borde de företag, som önskade använda skattereserverna helt eller delvis för nedskrivning av anläggningstillgångarna, kunna få göra detta utan särskilt tillstånd, även om differenser icke skulle föreligga mellan bokföringsvärdena och de skattemässiga restvärdena. — Att ålägga de bolag, som upplagt skattereserver, att bestrida kostnaderna för pensionering av personal med beskattade vinstmedel, utan

att i likhet med andra skattskyldiga erhålla avdrag för dessa utgifter vid taxeringen hade icke ifrågasatts i promemorian och syntes ej heller rimligen kunna tagas under övertägande. Det kunde ej heller förväntas att bolagen utan en sådan avdragsrätt frivilligt skulle disponera skattereserverna för detta ändamål. I den mån de av beskattade vinstmedel bildade skattereserverna kunde komma att tagas i anspråk för pensioneringsändamål måste det förutsättas att avdrag, motsvarande det belopp som avsattes för nämnda ändamål, medgäves vid taxeringen. En obegränsad rätt till sådan användning av skattereserverna måste emellertid befaras medföra icke önskvärda verkningar å det kommunala och statliga skatteunderlaget. Det borde dock icke vara omöjligt att komplettera förslaget med sådana bestämmelser, att en skäligen avvägning mellan ifrågavarande var för sig beaktansvärda motstridiga intressen åstadkommes. — Vad beträffade förslaget, att möjligheten att nedsätta skattereserven enligt alt. II skulle begränsas till att avse vad som översköte ett års skatt, förefölle det vara ur saklig synpunkt orimligt att införa dylika invecklade regler för att nå det angivna syftemålet. Den föreslagna skattereserven för ett års skatter måste ju uttryckligen i lagstiftningen angivas icke vara någon skuld. Den vore i realiteten ingenting annat än ett på särskilt konto redovisat mellanting mellan en reservfond och en dispositionsfond. Den vore mindre fast bunden än en reservfond, därför att det förutsattes, att den så småningom skulle kunna på ett eller annat sätt ånyo frigöras, men den vore mera bunden än en dispositionsfond, eftersom bolaget icke finge fritt förfoga över densamma. Samma syfte vunnas på ett enklare sätt, om man, såsom jämväl beträffande alt. I av skattedelegationen föreslagits, tillåte bolagen att överföra skattereserverna till reservfonden, även om reservfonden därigenom skulle komma att överstiga fastställda minimibeloppen av 10 %, respektive efter nya aktiebolagslagens ikraftträdande 20 % av aktiekapitalet. Därmed hade ju bolagen definitivt avstått från dispositionsrätten över skattereserven och hade sålunda fullt betryggande tillgodosett de syften, som utgjorde utgångspunkten för de restriktiva reglerna.

I yttranden från bland annat ett *flertal länsstyrelser* har understrukits, att — ehuru en frivillig överföring av skattereserver till pensionsstiftelser och dylika inrättningar vore en i detta sammanhang synnerligen lämplig åtgärd — särskilda föreskrifter syntes erforderliga för att på något sätt begränsa avdragsrätten; i annat fall skulle en plötslig minskning av bolagens beskattningsbara vinster kunna inträda.

Länsstyrelserna i Örebro och Västmanlands län ha förordat, att en överföring av skattereserv till reservfond borde få ske utan någon begränsning. Sistnämnda länsstyrelse har därjämte å ena sidan föreslagit, att jämväl andra juridiska personer än aktiebolag skulle omfattas av den i promemorian föreslagna lagstiftningen, samt å andra sidan ifrågasatt, huruvida icke denna lagstiftning skulle kunna begränsas att avse endast sådana bolag och liknande sammanslutningar, vilka redovisade skattereserv med ett ingångsbelopp som uppginge till eller överstege ett visst angivet belopp.

Departementschefen.

Såsom förut framhållits är lagstiftningen om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag tillämplig endast å utdelning för räkenskapsår, som utgått den 31 december 1942 eller senare, dock före den 31 december 1946. Beträffande vinstutdelning för räkenskapsår, som sammanfaller med innevarande kalenderår eller utgår närmast därefter, gäller följaktligen icke någon begränsning. De skäl, som föranlett ifrågavarande lagstiftning, lära emellertid alltjämt vara för handen och en utsträckning av giltighetstiden torde få anses motiverad. Jag vill i detta sammanhang erinra om att jag förut denna dag tillstyrkt fortsatt giltighet av prisregleringslagen för tiden till och med den 30 juni 1947. Jag förordar sålunda, att lagstiftningen om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag erhåller tillämpning jämväl i fråga om vinstutdelning för räkenskapsår, som utgått den 31 december 1946 eller senare, dock före den 31 december 1947.

Emellertid torde i samband med en förlängning av giltighetstiden för lagstiftningen om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag böra upptagas frågan om särskilda lagstiftningsåtgärder med avseende å aktiebolagens till följd av uppbördsreformen frigjorda skattereserver. Såsom förut omnämnts har professorn Nial på mitt uppdrag utarbetat en promemoria rörande nämnda fråga. I promemorian har utredningsmannen till en början erinrat om att möjlighet föreläge att indraga reserverna till det allmänna genom att vägra bolagen eftergift av skatt i samband med uppbördsreformens ikraftträdande. Denna utväg har utredningsmannen emellertid avvisat. Utredningsmannen har därefter behandlat två alternativa förslag i ämnet. Enligt det ena av dessa alternativ skulle de befintliga skattereserverna successivt, förslagsvis under en tioårsperiod, få avvecklas av bolagen, medan enligt det andra alternativet samtliga bolag skulle vara skyldiga att för framtiden redovisa skattereserver av viss omfattning. Vid remissbehandlingen av promemorian ha remissinstanserna — vilka i flertalet fall i princip förordat en lagstiftning om begränsning av bolagens rätt att förfoga över skattereserverna — uttalat skilda åsikter i fråga om den närmare utformningen av en sådan lagstiftning; dock har i övertvägande antalet fall alternativet med en successiv avveckling av skattereserverna ansetts såsom den lämpligaste utvägen. Emellertid har därjämte under remissbehandlingen ifrågasatts om icke — vid bibehållen lagstiftning om begränsning av vinstutdelning — det åsyftade resultatet kunde uppnås genom en komplettering av bestämmelserna i vinstbegränsningslagen.

För egen del anser jag mig icke böra förorda, att aktiebolagens genom uppbördsreformen frigjorda skattereserver genom beskattning indragas till det allmänna. Emellertid är jag i likhet med flertalet remissinstanser av den uppfattningen, att det bl. a. ur penningpolitisk synpunkt är önskvärt, att särskilda lagstiftningsåtgärder vidtagas för att hindra att skattereserverna användas till ökad vinstutdelning. Lagstiftningsåtgärder av sådan art äro själv-

fallet i särskild grad påkallade i den mån de mot skattefonderna svarande tillgångarna icke äro mera stadigvarande bundna i vederbörande bolags rörelse.

Tvekan kan råda med avseende å den lämpligaste utformningen av den lagstiftning jag sålunda förordar. Ehuru en lagstiftning i enlighet med någotdera av de i promemorian upptagna förslagen utan tvivel skulle vara ägnad att bidra till en bindning av skattereserverna, kan en dylik lagstiftning likväl göras till föremål för kritik. Båda förslagen förutsätta sålunda författningsbestämmelser av komplicerad natur utan att man likväl — såsom fullmäktige i riksbanken erinrat — skulle erhålla garantier för att det avsedda resultatet verkligen nåddes. Under remissbehandlingen ha även framförts åtskilliga, i vissa hänseenden beaktansvärda förslag om uppmjukningar av de föreslagna reglerna, vilka förslag om de bifölles skulle medföra att lagstiftningen än ytterligare komplicerades.

Vid angivna förhållande synes det önskvärt att jämväl andra vägar prövas än de i promemorian anvisade. Härvid torde i huvudsak kunna ifrågakomma antingen att meddela en generell bestämmelse om skattereservernas överförande till reservfonden eller att utbygga vinstbegränsningslagen med bestämmelser ägnade att befordra den avsedda bindningen av ifrågavarande medel. Vad den förstnämnda metoden angår skulle den tvivelsutan på ett effektivt sätt förhindra skattereservernas användande till vinstutdelning. Emellertid är jag likväl icke beredd att nu förorda en lösning efter denna linje, då metoden skulle verka ojämnt och en tvångsåtgärd av denna art med hänsyn till sin definitiva karaktär i vart fall icke lärer böra genomföras på grundval allenast av det nu föreliggande materialet.

På grund av det anförda förordar jag i stället, att vinstbegränsningslagen utbygges i syfte att befordra en bindning av de såsom skattereserver nu redovisade medlen. En dylik lagstiftning blir i motsats till den nyss diskuterade åtgärden av provisorisk karaktär, vilket ur vissa synpunkter lärer vara en fördel. Emellertid bör understrykas att, även om en lagstiftning av nu föreslagna art, som till utformningen skulle bli enklare än de i promemorian föreslagna bestämmelserna, i och för sig är ägnad att befordra det avsedda syftet, man likväl icke — lika litet som genom de i promemorian anvisade metoderna — vinner någon säkerhet för att en effektiv bindning av skattereserverna kommer till stånd. Sålunda kan t. ex. med en lagstiftning av nu förordad konstruktion icke förhindras, att gratisaktier utdelas med anlitan av skattereserverna. Det torde dock knappast finnas anledning befara, att dylika transaktioner skola förekomma i någon omfattning av betydelse.

Jag torde i detta sammanhang få erinra om att den nu gällande vinstbegränsningslagen (SFS 1945:227) avser räkenskapsår, som utgått den 31 december 1945 eller senare, dock före den 31 december 1946. Uppenbarligen måste de kompletterande bestämmelser, varom nu är fråga, göras tillämpliga jämväl med avseende å sistnämnda räkenskapsår. Detta innebär i sin tur, att den nu gällande lagen bör upphävas och er-

sättas med en helt ny lag, gällande de båda räkenskapsår, som utgått den 31 december 1945 eller senare, dock före den 31 december 1947. Några praktiska tillämpningssvårigheter torde icke behöva befaras av den anledningen att det första av de båda räkenskapsår, som omfattas av den nu förordade lagen, beträffande flertalet bolag redan utgått. Det torde nämligen ha varit allmänt känt i god tid före den 31 december 1945, att en särskild lagstiftning i syfte att förhindra utdelning av medel, som kunde komma att frigöras till följd av uppbördsreformen, var under övervägande. Därtill kommer att den ordinarie bolagsstämma, som har att fastställa balansräkningen per den 31 december 1945, i allmänhet ännu icke torde ha hållits.

Jag torde här efter få övergå till frågan om det närmare innehållet av de bestämmelser, varmed vinstbegränsningslagen enligt vad jag nyss förordat bör kompletteras. För vinnande av det åsyftade resultatet torde beträffande aktiebolag, vilka tidigare i balansräkningen redovisat skattereserver, böra föreskrivas att utdelningen icke får höjas i förhållande till utdelningen under tidigare år, därest i balansräkningen redovisade skattereserver (d. v. s. skattefond eller annan post avseende ogulden skatt) minskats i jämförelse med vad som i motsvarande hänseende redovisats i balansräkningen för tidigare år. Vidare synes det lämpligt att i fråga om bolag, hos vilka skattefond eller annan post av nu angivet slag undergått minskning, föreskriva jämväl den inskränkningen i rätten att verkställa vinstutdelning, att utdelningen icke får överstiga den högsta utdelning, som är tillåten enligt stadgandena i 1 § första och fjärde styckena i gällande vinstbegränsningslag d. v. s. — med viss jämkning — sex procent av bolagets behållna förmögenhet enligt balansräkningen; de för aktieägarna gynnsammare utdelningsbestämmelserna i andra och tredje styckena böra sålunda i dylikt fall icke få tillämpas.

Såsom lämpligt jämförelseår vid bedömandet av frågan om skattefonden (likställd skuldpost) undergått minskning eller icke, torde böra väljas ett räkenskapsår som ligger så nära det aktuella räkenskapsåret som möjligt. Med hänsyn härtill bör såsom jämförelseår användas det räkenskapsår, som utgått den 31 december 1944 eller senare, dock före den 31 december 1945.

I enlighet med vad jag nu anfört har inom finansdepartementet upprättats förslag till lag med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag. Förslaget torde få såsom *Bilaga A* fogas vid statsrådsprotokollet för denna dag.

I 1 § i nämnda förslag stadgas, att utdelning till aktieägarna av aktiebolags vinst enligt fastställd balansräkning för räkenskapsår, som utgått den 31 december 1945 eller senare, dock före den 31 december 1947, ej må ske i större omfattning än i lagen sägs.

Vidare upptages i 2 § de för bolag i allmänhet gällande begränsningsreglerna. Dessa överensstämmer med de i 1 § i 1943 års lag meddelade bestämmelserna.

Den av mig förordade nya spärregeln har upptagits i 3 § i förslaget. I denna paragraf föreskrives att — om aktiebolag i fastställd balansräkning för det räkenskapsår, som utgått den 31 december 1944 eller senare, dock före

den 31 december 1945, redovisat skattefond eller annan post, avseende ogulden skatt — utdelningen för räkenskapsår, som avses i 1 §, varken må höjas i förhållande till utdelningen för det tidigare räkenskapsåret eller överstiga den enligt 2 § första och fjärde styckena tillåtna vinstutdelningen med mindre skattereserven redovisas oförminskad. Såsom skattereserv bör därvid anses reservens belopp enligt den fastställda balansräkningen med tillägg av belopp, som bolagsstämman vid balansräkningens fastställande beslutat överföra till skattereserven. Beträffande skattereservens storlek bör jämförelsen göras mellan å ena sidan den i balansräkningen för år 1944 (motsvarande räkenskapsår) redovisade skattereserven och å andra sidan det belopp, var till motsvarande skattereserv för senare räkenskapsår uppgår efter det vinstutdelningen ägt rum.

De i 4—8 §§ i lagförslaget upptagna bestämmelserna motsvara föreskrifterna i 2—5 §§ i 1943 års lag. De begränsningar i fråga om tillämpningsområdet, som gälla enligt 1943 års lag, ha bibehållits oförändrade, dock att undantagsstadgandet i fråga om vinstutdelning från dotterbolag icke föreslagits tillämpligt såvitt angår den nya spärregeln i 3 §. Framhållas må emellertid, att enligt 6 § i lagförslaget dispens må av Kungl. Maj:t medgivnas jämväl med avseende å 3 § i lagförslaget. En dylik dispens torde i vissa fall vara motiverad i fråga om bolag, som till skattereserv avsatt betydande medel för gäldande av krigskonjunkturskatt, så ock i fråga om bolag som överfört medel från skattefond till reservfond.

Den nya lagen torde böra träda i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Samtidigt bör lagen den 1 juni 1945 (nr 227) angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 februari 1943 (nr 28) med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag upphöra att gälla.

Såsom framhållits i professor Nials promemoria och jämväl understrukits av flera remissinstanser skulle aktiebolag, som toge sina skattereserver i anspråk för överföring till vissa slag av pensionsstiftelser, jämlikt stadgandet i punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen äga att vid taxeringen njuta avdrag för överföringen. En dylik avdragsrätt skulle kunna utnyttjas av sådana aktiebolag, som varken utdelade mer än sex procent av den behållna förmögenheten eller höjde utdelningen i förhållande till föregående räkenskapsår. Även om det i och för sig är önskvärt att bolagen överföra medel till pensionsstiftelser, synas bolagen likväl knappast kunna framställa befogade anspråk på avdragsrätt i det fall att överföringen avser medel, som frigjorts genom den av uppborädsreformen föranledda skatteeftergiften. Vid sådant förhållande och med hänsyn till den minskning i skatteunderlaget för stat och kommun, som skulle bli följden om aktiebolagen i större utsträckning verkställde överföring av medel från skattereserverna till pensionsstiftelser, torde det få anses motiverat att meddela särskilda bestämmelser med avseende å avdragsrätten i nu förevarande fall. Dessa bestämmelser torde böra så nära som möjligt anknyta till de av mig tidigare föreslagna be-

stämmelserna. Sålunda torde i en särskild författning böra föreskrivas att, om aktiebolag i fastställd balansräkning för räkenskapsår, som utgått den 31 december 1944 eller senare, dock före den 31 december 1945, redovisat skattefond eller annan post avseende ogulden skatt, bolaget icke må — såvitt angår räkenskapsår som utgått den 31 december 1945 eller senare, dock före den 31 december 1947 — njuta sådant avdrag för överföring av medel till pensionsstiftelse eller annan personalstiftelse, varom i punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen stadgas, med mindre skattereserven redovisas oförminskad. Jag torde i detta sammanhang få nämna, att jag övervägt att föreslå rätt för Kungl. Maj:t att, då förhållandena därtill föranledde, medgiva dispens från de nyss föreslagna bestämmelserna. Med hänsyn till författningens tidsbegränsade natur har jag emellertid ansett något egentligt behov av dispensrätt icke föreligga.

I enlighet med det nu anförda har inom finansdepartementet upprättats jämväl förslag till *förordning med vissa bestämmelser angående aktiebolags rätt att vid taxering njuta avdrag för överföring av medel till pensionsstiftelse m. m.*, vilket förslag torde få såsom *Bilaga B*¹ fogas vid statsrådsprotokollet för denna dag.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över det förut omnämnda förslaget till *lag med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag* måtte för det i § 87 regeringsformen omfördä ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Erik Westerlind.

---

¹ Denna bilaga, som är likalydande med det vid propositionen fogade förslaget till förordning med vissa bestämmelser angående aktiebolags rätt att vid taxering njuta avdrag för överföring av medel till pensionsstiftelse m. m., har här uteslutits.

F ö r s l a g
till
**lag med särskilda bestämmelser om begränsning av
vinstutdelning från aktiebolag.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Utdelning till aktieägarna av aktiebolags vinst enligt fastställd balansräkning för räkenskapsår, som utgått den 31 december 1945 eller senare, dock före den 31 december 1947, må ej ske i större omfattning än i denna lag sägs.

2 §.

Vinstutdelning må, där ej annat nedan stadgas, icke överstiga sex procent av bolagets behållna förmögenhet enligt balansräkningen för det räkenskapsår utdelningen avser. Med bolagets behållna förmögenhet avses bolagets tillgångar efter avdrag för skulder och värdeminskningposter.

Har vinstutdelning för de tre sista räkenskapsår, som utgått före den 1 januari 1940, skett med så stort belopp i förhållande till bolagets behållna förmögenhet enligt balansräkningen för vart och ett av nämnda år, att utdelningen i medeltal (medeltalsprocenten) överstiger sex procent, må av vinsten utdelning ske med belopp motsvarande högst medeltalsprocenten av behållna förmögenheten enligt balansräkningen för det räkenskapsår utdelningen avser.

Där vinstutdelning för det sista räkenskapsår, som utgått tidigare än den 31 december 1941, överstiger såväl sex procent av bolagets behållna förmögenhet enligt balansräkningen för nämnda räkenskapsår som ock den enligt andra stycket beräknade medeltalsprocenten, må, utan hinder av vad i första och andra styckena stadgas, utdelning ske med belopp motsvarande högst den procent av behållna förmögenheten, vartill förstnämnda vinstutdelning uppgick; dock må höjning ej ske av det procenttal i förhållande till aktiekapitalet som denna vinstutdelning utgjorde.

Om vid vinstutdelningens bestämmande enligt vad i första, andra och tredje styckena sägs erhålles ett procenttal i förhållande till aktiekapitalet, som innehåller ett bråktal, må, ifall bråktalet understiger en halv procent, procenttalet höjas till närmaste högre halva procent och, ifall bråktalet överstiger en halv procent, procenttalet höjas till närmaste högre hela procent av aktiekapitalet.

3 §.

Har aktiebolag i fastställd balansräkning för räkenskapsår som utgått den 31 december 1944 eller senare, dock före den 31 december 1945, redovisat skattefond eller annan post avseende ogulden skatt (skattereserv), må utdelningen varken höjas i förhållande till utdelningen för nämnda räkenskapsår eller överstiga den enligt 2 § första och fjärde styckena tillåtna vinstutdelningen med mindre skattereserven redovisas oförminskad.

I skattereserven skall anses ingå, förutom reservens belopp enligt fastställd balansräkning, jämväl belopp som bolagsstämman vid balansräkningens fastställande beslutat överföra till skattereserven.

4 §.

Finnas i bolag aktier med företrädesrätt till vinstutdelning jämte rätt att, därest under föregående år sådan utdelning ej till fullo lämnats, av följande års utdelningsbara vinst bekomma vad som brustit, innan utdelning å andra aktier må äga rum (företrädesrätt till ackumulativ utdelning), skall belopp, som tillkommer sådana preferensaktier för tidigare år, icke inräknas i den enligt 2 och 3 §§ tillåtna vinstutdelningen.

5 §.

Bestämmelserna i 2 och 3 §§ skola icke äga tillämpning, där vinstutdelning från aktiebolag understiger tiotusen kronor. Ej heller skola bestämmelserna i 2 § äga tillämpning i fråga om vinstutdelning från bolag (dotterbolag, dotterdotterbolag), vars aktier till mer än nittiofem procent ägas av annat aktiebolag (moderbolag) eller ock av ett eller flera sådana dotterbolag eller av moderbolaget och ett eller flera sådana dotterbolag tillsammans.

6 §.

Konungen äger medgiva aktiebolag med avseende å dess särskilda förhållanden undantag från bestämmelserna i 2 och 3 §§ samt därvid föreskriva de villkor för undantaget som prövas nödiga.

7 §.

Sker vinstutdelning i strid med vad i denna lag stadgas, skola bestämmelserna i 54 § första stycket lagen om aktiebolag rörande återbäring av uppburin utdelning och ansvarighet för den brist, som kan uppkomma vid återbäringen, äga motsvarande tillämpning.

8 §.

Styrelseledamot eller likvidator, som uppsåtligen eller av vårdslöshet låter verkställa vinstutdelning i strid med denna lag, straffes med dagsböter eller fängelse.

Böter tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Genom denna lag upphäves lagen den 1 juni 1945 (nr 227) angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 februari 1943 (nr 28) med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 13 februari 1946.

Närvarande:

regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GULDBERG,
EKBERG,
SANTESSON.

Enligt lagrådet den 6 februari 1946 tillhandakommet utdrag av protokoll över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 18 januari 1946, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av t. f. byråchefen i finansdepartementet hovrättsrådet H. V. Nitelius.

Lagrådet yttrade:

Förslaget innebär viss tids förlängning av gällande regler om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag. Genom det under 3 § upptagna stadgandet införes dessutom en ytterligare begränsning i syfte att förhindra, att skattereserver, som i följd av uppbořdsreformen icke behöva tagas i anspråk för avsett ändamål, användas till utdelning i en omfattning, som kunde medföra från penningpolitisk synpunkt ogynnsamma verkningar. Av föredragande departementschefen har uttalats tvekan i avseende å den lämpligaste utformningen av den lagstiftning, som erfordras för att det åsyftade resultatet skall vinnas. En sådan tvekan är förklarlig med hänsyn till de invändningar, vilka kunna riktas såväl mot förslaget i denna del som mot andra till prövning upptagna lösningar av förevarande spörsmål. Enär lagstiftningen är avsedd att vara provisorisk, saknas anledning att ytterligare framhäva dessa invändningar. Lagrådet vill endast erinra, att skäl till medgivande av undantag enligt 6 § kan föreligga även i andra fall än de av departementschefen berörda.

I 3 § av förslaget uppställes bland annat den begränsningen, att därest aktiebolag i balansräkning för räkenskapsår, som utgått den 31 december 1944 eller senare, dock före den 31 december 1945, redovisat skattereserv, utdelning icke må höjas i förhållande till utdelningen för nämnda räkenskapsår, med mindre skattereserven redovisas oförminskad. Ovisshet kan råda rörande innebörden av detta stadgande. Visserligen torde, särskilt med

hänsyn till avfattningen av bestämmelserna i 2 §, vara tydligt, att stadgandet icke riktar sig mot en höjning av vinstutdelningens belopp i och för sig utan endast avser att hindra en höjning av det procenttal, till vilket utdelningen uppgår. Däremot kan det vara tveksamt, huruvida procenttalet skall beräknas i förhållande till aktiekapitalet eller till bolagets behållna förmögenhet. Då avsikten torde vara, att under angivna omständigheter vinstutdelning ej må överstiga det procenttal i förhållande till behållna förmögenheten, som vinstutdelningen för jämförelseåret utgjorde, synes detta böra för tydlighets skull utsägas i lagtexten.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 feb-
ruari 1946.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och handelsdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, lagrådets den 13 februari 1946 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 18 januari 1946 remitterade förslaget till *lag med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag*.

Efter redogörelse för innehållet i lagrådets utlåtande anför föredraganden följande.

Till lagrådets uttalande, att skäl till medgivande av undantag enligt 6 § kan föreligga även i andra fall än de av mig förut berörda, kan jag ansluta mig.

I anledning av vad lagrådet vidare anfört torde i förtydligande syfte en ändring böra vidtagas i fråga om avfattningen av 3 §. Därjämte torde 5 § böra underkastas viss redaktionell jämkning.

Beträffande härefter förslaget till förordning med vissa bestämmelser angående aktiebolags rätt att vid taxering njuta avdrag för överföring av medel till pensionsstiftelse m. m. torde jag i detta sammanhang få fästa uppmärksamheten på att rätten till avdrag för avsättning till pensions- eller annan personalstiftelse icke uttryckligen reglerats i kommunalskattelagen i andra fall än sådana, som avses i punkt 2 av anvisningarna till 29 §. I denna anvisningspunkt meddelas bestämmelser om avdragsrätt för aktiebolag för överföring av medel till pensions- eller annan personalstiftelse, som avses i lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser. Emellertid har i praxis, under vissa förutsättningar, avdrag medgivits jämväl för avsättning till s. k. fria pensions- eller personalstiftelser. Det torde ligga i sakens natur, att därest inskränkning beslutas med avseende å rätten att njuta avdrag för överföring av medel till sådan pensions- eller annan personalstiftelse, varom stadgas i nyssnämnda anvisningspunkt, samma inskränkning skall — även utan uttrycklig föreskrift härom — gälla jämväl beträffande den i kommunalskattelagen icke särskilt reglerade avdragsrätten för överföring av medel till fria pensions- eller personalstiftelser.

Föredraganden hemställer härefter, att förslaget till lag med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag — jämkat på sätt förut anmärkts — ävensom förslaget till förordning med vissa bestämmelser angående aktiebolags rätt att vid taxering njuta avdrag för överföring av medel till pensionsstiftelse m. m. måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Erik Skiöld.
